CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
JÁN MAZÁK
prezentate la 12 iunie 2008 [1]

I — Introducere

1. Prin prezentul recurs, Masdar (UK) Ltd (denumită în continuare „Masdar”) solicită Curții anularea hotărârii pe care Tribunalul de Primă Instanță al Comunităților Europene (Camera a cincea) a pronunțat-o la 16 noiembrie 2006 în cauza Masdar (UK)/Comisia [2] (denumită în continuare „hotărârea atacată”), prin care s-a respins acțiunea formulată în temeiul articolelor 235 CE și 288 CE având ca obiect repararea prejudiciului pe care Masdar pretinde că l-a suferit ca urmare a neplății serviciilor pe care aceasta le-a furnizat în cadrul unor proiecte de asistență comunitară. Masdar solicită Comisiei Comunităților Europene plata a 448 947,78 euro, majorată cu dobânzi.

2. Recursul ridică, în esență, problema dacă Tribunalul a statuat în mod întemeiat că, în contextul de fapt și de drept al prezentei cauze, Comisia nu poate fi obligată, în temeiul principiului îmbogățirii fără justă cauză, al gestiunii de afaceri, al protecției încrederii legitime sau în temeiul obligației de diligență, să îl despăgubească pe subcontractantul unui cocontractant (principal) al Comisiei care nu a fost remunerat de către cocontractantul principal pentru serviciile pe care acesta le-a furnizat în temeiul unui program de asistență comunitară.

II — Istoricul cauzei

3. Hotărârea atacată prezintă faptele care au dat naștere prezentului litigiu după cum urmează:

„2 La începutul anului 1994, în cadrul Programului comunitar de asistență tehnică pentru Comunitatea Statelor Independente (TACIS), a fost încheiat un contract cu numărul de referință MO.94.01/01.01/B0002 între Comisie, reprezentată de directorul general adjunct al Direcției Generale (DG) Relații Economice Externe, și Helmico SA, reprezentată de administratorul său delegat. Acest contract (denumit în continuare «contractul privind Moldova») era inti-

1 — Limba originală: engleza.
2 — T-333/03, Rec., p. II-4377.

tulat «Asistență pentru organizarea unei asociații private de agricultori» și se înscria în cadrul proiectului cu numărul de referință TACIS/FD MOL 9401 (denumit în continuare «proiectul privind Moldova»).

3 În aprilie 1996, Helmico și reclamanta au încheiat un contract prin care Helmico îi subcontracta acesteia din urmă furnizarea anumitor servicii prevăzute de contractul privind Moldova.

4 La 27 septembrie 1996, contractul TACIS cu numărul de referință RU 96-5276-00 a fost încheiat între Comisie, reprezentată de directorul general adjunct al DG Relații Economice Externe, și Helmico, reprezentată de administratorul său delegat. În temeiul acestui contract (denumit în continuare «contractul privind Rusia»), Helmico s-a angajat să furnizeze servicii în Rusia, în cadrul unui proiect intitulat «Sistemul federal de certificare și de testare a semințelor», având numărul de referință FD RUS 9502 (denumit în continuare «proiectul privind Rusia»).

5 În decembrie 1996, Helmico și reclamanta au încheiat un contract de subantrepriză privind serviciile aferente proiectului privind Rusia, în mare parte identic cu cel încheiat în aprilie 1996 în legătură cu proiectul privind Moldova.

6 Spre sfârșitul anului 1997, reclamanta și-a manifestat îngrijorarea în legătură cu întârzierile la plată ale Helmico, care a invocat faptul că aceste întârzieri erau imputabile Comisiei. Reclamanta a contactat serviciile Comisiei și a aflat că aceasta achitase toate facturile emise de Helmico la acea dată. Cercetări mai aprofundate au permis reclamantei să descopere că Helmico a informat-o tardiv și în mod incorect cu privire la plățile pe care le primise din partea Comisiei […].

7 La 2 octombrie 1998, a avut loc o întâlnire între un administrator al Masdar și reprezentanți ai Comisiei.

8 La 5 octombrie 1998, serviciile Comisiei au trimis o scrisoare prin fax către Helmico. În această scrisoare, Comisia se declara îngrijorată de faptul că divergențele de opinie între membrii consorțiului Helmico riscau să compromită finalizarea proiectului privind Rusia și sublinia că acordă o importanță deosebită respectării termenilor contractului privind Rusia și reușitei proiectului privind Rusia. Comisia solicita societății Helmico asigurări sub forma unei declarații semnate în comun de Helmico și de reclamantă, care să indice că acestea erau în deplin acord cu privire la respectarea termenilor contractului privind Rusia și că proiectul privind Rusia va fi finalizat la termenele stabilite. Scrisoarea preciza că, în ipoteza în care o

astfel de asigurare nu era primită până luni, 12 octombrie 1998, Comisia intenționa să recurgă la alte metode pentru garantarea finalizării respectivului proiect în conformitate cu termenii contractului privind Rusia.

9 Prin faxul din 6 octombrie 1998, Helmico a răspuns serviciilor Comisiei că divergențele de opinii dintre membrii consorțiului fuseseră soluționate și că finalizarea proiectului privind Rusia nu era în niciun caz compromisă. Răspunsul preciza că membrii consorțiului conveniseră ca toate plățile ulterioare, inclusiv cele aferente facturilor aflate în curs de procesare, referitoare la proiectul privind Rusia să fie efectuate într-un cont bancar desemnat de reclamantă, iar nu în contul bancar al Helmico. Se mai indicau următoarele:

«De asemenea, s-a convenit ca gestionarea contractelor să fie transferată, începând cu data de azi, domnului S, președintele Masdar. Vă rugăm să ne contactați cât mai curând posibil pentru a confirma acceptarea acestor modificări.»

10 Această scrisoare era semnată de domnul T, în calitate de administrator delegat al Helmico și conținea următoarea mențiune manuscrisă: «Aprobat, domnul S, Masdar, 6 octombrie 1998».

11 O scrisoare redactată în aceiași termeni, datând din aceeași zi și contrasemnată de către președintele Masdar a fost expediată Comisiei de Helmico în legătură cu sumele care trebuiau achitate în cadrul contractului privind Moldova.

12 La 7 octombrie 1998, Helmico a trimis Comisiei alte două scrisori, semnate de domnul T și contrasemnate de domnul S în numele Masdar. […]

13 La 8 octombrie 1998, Helmico a adresat două scrisori coordonatorilor proiectelor avute în vedere din cadrul Serviciului contracte al Comisiei, pentru a le solicita să efectueze toate plățile ulterioare aferente contractelor privind Rusia și privind Moldova într-un cont diferit, pe numele Helmico, în Atena. Aceste scrisori se încheiau cu următoarea declarație:

«Prezentele instrucțiuni nu pot fi revocate de Helmico fără aprobarea scrisă a președintelui Masdar, domnul S. Am aprecia dacă veți informa Masdar cu privire la stadiul evoluției procedurii de plată și cu privire la data la care vor fi efectuate plățile.»

14 La 8 octombrie 1998, Helmico și reclamanta au semnat o convenție prin care se acorda președintelui Masdar o împuternicire pentru a transfera fonduri din cele două conturi menționate în scrisorile din 7 și din 8 octombrie 1998, adresate Comisiei.

15 La 10 noiembrie 1998, Comisia a emis raportul său de final de proiect referitor la proiectul privind Rusia. Din cele șase rubrici supuse unei evaluări, patru au primit aprecierea «excelent», alta «bine» și alta «în ansamblu satisfăcător». La 26 februarie 1999, Comisia a emis raportul său de final de proiect referitor la proiectul privind Moldova, pentru care două dintre rubricile supuse evaluării au primit aprecierea «bine» și alte patru «în ansamblu satisfăcător».

16 În februarie 1999, funcționarii Comisiei au început un audit al proiectelor privind Moldova și privind Rusia. Auditul proiectului privind Rusia a fost finalizat în aprilie 1999. Auditul proiectului privind Moldova nu era finalizat în iulie 1999.

17 La 29 iulie 1999, serviciile Comisiei au adresat reclamantei o scrisoare în care arătau că, întrucât fusese informată cu privire la existența unor nereguli financiare între Helmico și reclamantă în cadrul executării contractelor privind Rusia și privind Moldova, Comisia suspendase toate plățile neefectuate încă și începuse un audit complet pentru a stabili dacă au fost deturnate fonduri comunitare în cadrul executării contractelor privind Rusia și privind Moldova. Fiind conștientă de dificultățile financiare ale reclamantei, Comisia o informa că urma să plătească în cadrul proiectului privind Rusia un avans de 200 000 de euro în contul Helmico menționat în instrucțiunile comunicate de această societate la 8 octombrie 1998.

18 Suma de 200 000 de euro a fost plătită în august 1999 în acest cont și a fost virată ulterior în contul reclamantei.

19 În perioada decembrie 1999-martie 2000, președintele Masdar s-a adresat în scris mai multor funcționari ai Comisiei, precum și membrului Comisiei însărcinat cu relațiile externe, domnul Patten. Printre diversele probleme ridicate figura cea privind plata serviciilor furnizate de Masdar.

20 La 22 martie 2000, directorul general al Serviciului comun de relații externe al Comisiei s-a adresat în scris președintelui Masdar pentru a-l informa cu privire la următoarele:

«După consultări intense (în cadrul cărora au fost avute în vedere mai multe posibilități, inclusiv lichidarea finală a celor două contracte prin intermediul unor plăți adiționale în favoarea Masdar, calculate în funcție de lucrările realizate și de cheltuielile efectuate de dumneavoastră), serviciile Comisiei au decis în final să procedeze la recuperarea fondurilor plătite anterior contractantului, Helmico. Pe plan juridic, s-ar părea că orice plată efectuată direct către Masdar (chiar prin intermediul contului bancar al Helmico pentru care dispuneți de împuternicire) ar fi considerată, în caz de insolvabilitate a Helmico, drept un act coluziv din partea administratorilor sau a creditorilor Helmico; în plus, nu este cert că, în cazul unui litigiu între Helmico și Masdar, fondurile plătite de Comisia Europeană ar rămâne definitiv dobândite de Masdar, cum ar dori Comisia.»

21 La 23 martie 2000, Comisia s-a adresat în scris Helmico pentru a-i comunica refuzul său de a achita facturile suspendate la plată și pentru a-i solicita rambursarea unei sume totale de 2 091 168,07 euro. Comisia a avut această inițiativă după ce a constatat că Helmico acționase în mod fraudulos în executarea contractelor privind Moldova și privind Rusia.

22 La 31 martie 2000, reclamanta a formulat o acțiune împotriva Helmico la High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division, prin care solicita plata serviciilor efectuate prin subcontractare în cadrul executării contractelor privind Moldova și privind Rusia, în sumă totală de 453 000 de euro.

23 La 4 aprilie 2000, Comisia a emis două ordine de recuperare oficiale, adresate Helmico în temeiul articolului 28 alineatul (2) din Regulamentul financiar [din 21 decembrie 1977 aplicabil bugetului general al Comunităților Europene (JO L 356, p. 1)]. Conținutul acestor documente a fost comunicat avocaților reclamantei la 1 februarie 2002 (a se vedea punctul 36 de mai jos).

24 La 15 iunie 2000, președintele Masdar a trimis un fax membrului Comisiei însărcinat cu relațiile externe, în care a declarat:

«În urmă cu 18 luni, am alertat Comisia Europeană în legătură cu dificultățile pe care le-am întâmpinat cu partenerii noștri Helmico pentru cele două proiecte menționate anterior. Am primit asigurări că, în cazul în care am continua proiectele, Comisia Europeană s-ar asigura că vom fi remunerați pentru serviciile noastre. Am continuat să finanțăm și să punem în aplicare cele două proiecte în numele

dumneavoastră și cu prețul unor costuri suplimentare considerabile, în pofida faptului că înțeleseserăm deja că Helmico fraudase Masdar și că aceste fonduri ar fi probabil nerecuperabile.»

25 Răspunsul membrului Comisiei, prin scrisoarea din 25 iulie 2000, confirmă poziția Comisiei exprimată în scrisoarea din 22 martie 2000.

26 La 5 februarie 2001, președintele Masdar a trimis din nou un fax membrului Comisiei însărcinat cu relațiile externe, invocând argumente potrivit cărora, pe de o parte, reclamanta era parte la contractele privind Rusia și privind Moldova încheiate cu Comisia și, pe de altă parte, la întâlnirea din 2 octombrie 1998, acesteia i se dăduse asigurarea că va fi plătită dacă va continua proiectele privind Rusia și privind Moldova.

27 În aprilie 2001, reclamanta a luat contact cu Comisia pentru a examina posibilitatea ca aceasta să îi plătească direct lucrările efectuate și facturate către Helmico.

28 Prin scrisoarea din 8 mai 2001, membrul Comisiei însărcinat cu afacerile externe a reiterat poziția Comisiei potrivit căreia reclamanta nu era parte la contractele privind Rusia și privind Moldova.

29 La 21 mai 2001 a avut loc o întâlnire între avocații reclamantei și serviciile Comisiei pentru a examina posibilitatea de a remunera în mod direct reclamanta pentru serviciile furnizate.

30 La 1 august 2001, avocații reclamantei au reiterat cererea având ca obiect obținerea unei plăți cu titlu grațios din partea Comisiei. Reclamanta a solicitat plata a 448 947,78 euro sau, în subsidiar, a 249 314 euro. Prima cifră corespundea valorii totale facturate de Helmico către Comisie, care era neplătită, în timp ce a doua cifră corespundea valorii lucrărilor efectuate după descoperirea fraudei.

31 La 28 august 2001, a avut loc o întâlnire între avocații reclamantei și serviciile Comisiei pentru a examina posibilitatea de a remunera în mod direct reclamanta pentru serviciile furnizate.

32 La 10 octombrie 2001, avocații reclamantei au transmis serviciilor Comisiei copia unui raport redactat în 1998. Acest document trebuia să ajute serviciile Comisiei să regăsească urma administratorilor Helmico.

33 La 16 octombrie 2001, serviciile Comisiei au răspuns că informațiile fuseseră transmise serviciilor competente ale DG Buget, Oficiului European de Luptă Antifraudă și Unității finanțe și contracte care se ocupa de programele TACIS și că serviciile Comisiei vor întreprinde toate demersurile necesare pentru a-i căuta pe administratorii Helmico.

34 La 16 octombrie 2001, avocații reclamantei i-au comunicat în scris Comisiei că între serviciile Comisiei și reclamantă exista un acord tacit potrivit căruia Comisia ar plăti reclamanta începând cu 8 octombrie 1998, cu condiția ca aceasta să acționeze astfel încât proiectul privind Rusia și proiectul privind Moldova să fie finalizate. Principalele argumente invocate în această scrisoare urmăreau să demonstreze că Comisia admisese că reclamanta devenise contractantul principal al proiectului privind Rusia începând din 1998. Această scrisoare se termina cu următoarea declarație:

«Am aprecia dacă ne-ați comunica dacă serviciile Comisiei acceptă argumentul prezentat în prezenta scrisoare și, eventual, dacă sunt pregătite să plătească Masdar Ltd un avans de 279 711,85 euro, în așteptarea finalizării procedurii de recuperare angajate împotriva Helmico.»

35 Argumentele prezentate de avocații reclamantei au fost respinse de serviciile Comisiei printr-o scrisoare datată 13 noiembrie 2001. Scrisoarea se încheia cu următoarea declarație:

«Comisia va proceda la recuperarea sumelor primite de Helmico de la reprezentanții acestei societăți, în temeiul ordinului de recuperare. În funcție de

rezultatul acestei proceduri, vor putea fi avute în vedere noi dispoziții cu privire la utilizarea sumelor recuperate.»

36 La 1 februarie 2002, într-un răspuns scris la o cerere formulată de avocații reclamantei, serviciile Comisiei au explicat că la 4 aprilie 2000 fuseseră emise două ordine de recuperare oficiale adresate Helmico, unul referitor la contractul privind Moldova, pentru o valoare de 1 236 200,91 euro, iar celălalt referitor la contractul privind Rusia, pentru o valoare de 854 967,16 euro, ceea ce reprezintă un total de 2 091 168,07 euro.

37 Într-o scrisoare din 27 februarie 2002 adresată serviciilor Comisiei, avocații reclamantei au constatat că valorile celor două ordine de recuperare oficiale corespundeau aproximativ valorilor care figurau pe extrasul sumelor plătite de Comisie către Helmico. Din acestea, avocații deduceau că Comisia nu a considerat necesar să emită ordine de recuperare pentru sumele facturate de Helmico către Comisie, însă neplătite de aceasta din urmă.

38 La 11 martie 2002, serviciile Comisiei s-au adresat în scris avocaților reclamantei pentru a confirma că cele două ordine de recuperare oficiale, emise de serviciile Comisiei la 4 aprilie 2000, adresate Helmico nu acopereau sumele facturate de Helmico către Comisie, însă neplătite de aceasta din urmă.

39 La 17 decembrie 2002, Serviciul juridic al Comisiei a transmis avocaților reclamantei un extras al sumelor facturate de Helmico către Comisie, precum și datele, valorile plăților și valorile plăților neefectuate.

40 La 18 februarie 2003 a avut loc o întâlnire între avocații reclamantei și serviciile Comisiei.

41 La 23 aprilie 2003, avocații reclamantei au adresat serviciilor Comisiei o scrisoare recomandată, care se încheia prin următoarea declarație:

«[…] cu excepția situației în care serviciile Comisiei ar fi în măsură să prezinte, cel târziu la 15 mai 2003, o propunere concretă de plată a clientei noastre pentru serviciile furnizate, se va introduce împotriva Comisiei o acțiune în despăgubiri la Tribunalul de Primă Instanță, în temeiul articolelor 235 CE și 288 [CE] (fostele articole 178 și 215 din Tratatul CE)».

42 Printr-un fax datat 15 mai 2003, Comisia s-a adresat în scris avocaților reclamantei, propunându-le o întâlnire pentru a discuta o eventuală soluționare pe cale amiabilă, potrivit căreia Comisia i-ar plăti reclamantei suma de 249 314,35 euro pentru lucrările efectuate după descoperirea fraudei comise de Helmico, dacă reclamanta aducea dovada unui acord care să prevadă că aceasta ar fi plătită în mod direct de către Comisie dacă finaliza proiectele privind Rusia și privind Moldova.

43 Prin scrisoarea recomandată din 23 iunie 2003, avocații reclamantei au răspuns serviciilor Comisiei că refuzau să continue negocierile pe baza propusă de Comisie, prezentând detaliile cererii reclamantei, precum și termenii și condițiile în care aceasta ar fi de acord să participe la o întâlnire.

44 Această scrisoare recomandată a fost urmată de un fax trimis la 3 iulie 2003, în care avocații reclamantei au solicitat răspunsul Comisiei cu privire la posibilitatea de a organiza, înainte de 15 iulie 2003, o întâlnire în condițiile propuse și că, în lipsa unei astfel de întâlniri, Tribunalul de Primă Instanță ar fi sesizat cu acțiune.

45 Prin scrisoarea din 22 iulie 2003, serviciile Comisiei au răspuns că nu puteau da curs cererii de plată a reclamantei.”

III — Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată

4. Prin cererea depusă la grefă la 30 septembrie 2003, Masdar a sesizat Tribunalul cu o acțiune în despăgubiri, invocând îmbogățirea fără justă cauză (*actio de in rem verso*), gestiunea de afaceri, încălcarea principiului protecției încrederii legitime și, în sfârșit, culpa sau neglijența ce caracterizează actele serviciilor Comisiei, care i-au cauzat un prejudiciu.

5. Întrucât părțile nu au putut ajunge la o soluționare pe cale amiabilă, în hotărârea atacată, Tribunalul a respins acțiunea și a obligat Masdar la plata cheltuielilor de judecată, pentru motivele care pot fi rezumate după cum urmează.

6. Tribunalul a prezentat în primul rând condițiile în care, potrivit unei jurisprudențe constante, poate fi angajată răspunderea extracontractuală a Comunității în temeiul articolului 288 al doilea paragraf CE, atât pentru o faptă ilicită, cât și pentru o faptă al cărei caracter ilicit nu a fost stabilit.

7. Acesta a arătat, în continuare, că cererea de despăgubiri formulată de Masdar întemeiată pe îmbogățirea fără justă cauză și pe gestiunea de afaceri se bazează pe regimuri ale răspunderii extracontractuale care nu presupun o conduită ilicită din partea instituțiilor Comunității și că cererea întemeiată pe încălcarea principiului protecției încrederii legitime și pe culpa sau neglijența Comisiei se bazează pe regimul răspunderii extracontractuale a Comunității ca urmare a unei conduite ilicite.

8. Tribunalul a examinat, în continuare, cererile întemeiate pe îmbogățirea fără justă cauză și pe gestiunea de afaceri.

9. Admițând că o acțiune în despăgubiri poate fi, în principiu, întemeiată pe aceste principii, Tribunalul a continuat analiza, stabilind dacă în cauză erau îndeplinite condițiile îmbogățirii fără justă cauză și ale gestiunii de afaceri.

10. În această privință, Tribunalul a considerat că, în contextul situației de fapt și de drept din speță, acțiunile întemeiate pe îmbogățirea fără justă cauză sau pe gestiunea de afaceri nu puteau fi admise.

11. Tribunalul a ajuns la această concluzie pentru motivul că, potrivit principiilor generale comune sistemelor de drept ale statelor membre, aceste acțiuni nu pot fi exercitate cât timp justificarea beneficiului celui îmbogățit sau al geratului derivă dintr-un contract sau dintr-o obligație legală și că astfel de acțiuni nu pot fi utilizate, în general, decât cu titlu subsidiar, și anume în cazul în care persoana lezată nu dispune de nicio altă acțiune pentru a obține ceea ce i se datorează.

12. În această privință, Tribunalul a subliniat existența cadrului contractual în cauză, și anume relațiile contractuale dintre Comisie și Helmico, pe de o parte, și dintre Helmico și Masdar, pe de altă parte. Acesta a statuat în special că, în mod incontestabil, societății Helmico îi revine obligația de a remunera

lucrările efectuate de Masdar și de a-și asuma eventuala răspundere ce rezultă din neplată și că o eventuală insolvabilitate a Helmico nu poate justifica preluarea de către Comisie a acestei răspunderi.

13. Tribunalul a concluzionat că o eventuală îmbogățire a Comisiei sau sărăcirea reclamantei nu poate fi calificată ca fiind fără justă cauză, din moment ce își are originea în cadrul contractual în vigoare.

14. De asemenea, Tribunalul a statuat că, în mod evident, condițiile de exercitare a acțiunii de drept civil întemeiate pe gestiunea de afaceri nu sunt îndeplinite în speță. În această privință, Tribunalul a considerat că executarea de către Masdar a obligațiilor sale contractuale în privința Helmico nu poate fi calificată în mod valabil drept intervenție voluntară în afacerile altuia, întrucât Masdar a intrat în contact cu serviciile Comisiei înainte de a continua proiectele, și a considerat, de asemenea, că argumentația Masdar este contradictorie cu principiile gestiunii de afaceri, care nu poate fi concepută decât în cazul în care geratul nu are cunoștință de acțiunea gerantului.

15. Adăugând că Masdar nu a stabilit că suferise un prejudiciu anormal sau special, care excedează limitelor riscurilor economice și comerciale inerente activității sale, Tribunalul a concluzionat că cererile de despăgubire întemeiate pe îmbogățirea fără justă cauză și pe gestiunea de afaceri trebuie să fie respinse ca nefondate.

16. În continuare, în ceea ce privește presupusa încălcare a principiului protecției încrederii legitime, Tribunalul a respins acest motiv pentru că, în opinia sa, examinarea înscrisurilor furnizate nu a arătat existența unor asigurări precise date de Comisie care să poată determina reclamanta să nutrească speranțe întemeiate care să îi permită să invoce acest principiu.

17. În plus, Tribunalul a respins ca nefondate argumentele invocate de Masdar întemeiate pe pretinsa culpă sau neglijență a Comisiei, pronunțându-se, în esență, în sensul că acestea nu erau suficient fundamentate în ceea ce privește obligația de diligență invocată și că nu fusese demonstrată existența unei legături de cauzalitate între încălcarea obligației pretinse și prejudiciul invocat.

18. În cele din urmă, Tribunalul a respins, de asemenea, o cerere de audiere a martorului Masdar – și anume domnul W, administrator al Masdar – pentru a stabili conținutul întâlnirii din 2 octombrie 1998. În această privință, Tribunalul s-a pronunțat în sensul

că, deși o asemenea mărturie trebuia să stabilească, astfel cum indicase Masdar, existența unei voințe comune a Comisiei și a Masdar ca Masdar să finalizeze proiectele în cauză, aceasta nu este suficientă pentru a stabili existența unor informații precise, necondiționale și concordante care să indice că, începând de la acea dată, Comisia se angaja să remunereze în mod direct reclamanta.

IV — Concluziile părților în fața Curții

19. Masdar solicită Curții:

— anularea hotărârii atacate;

— obligarea Comisiei la plata către recurentă a sumei de 448 947,78 euro, solicitată de reclamantă sau, în subsidiar, a sumei de 249 314,35 euro sau a oricărei alte sume pe care Curtea ar considera-o adecvată, precum și a dobânzilor aferente sumei stabilite;

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată efectuate în cadrul prezentei proceduri și în cadrul procedurii în primă instanță.

20. Comisia solicită Curții:

— respingerea recursului;

— în subsidiar, în ipoteza în care Curtea ar anula în tot sau în parte hotărârea atacată, respingerea cererii de despăgubiri a recurentei;

— obligarea recurentei la plata cheltuielilor de judecată efectuate în cadrul prezentei proceduri și în cadrul procedurii în primă instanță;

— în subsidiar, în cazul în care Curtea s-ar pronunța în favoarea recurentei, obligarea acesteia să suporte o treime din propriile cheltuieli de judecată efectuate în cadrul procedurii în primă instanță.

V — Recursul

A — *Observații preliminare*

21. Câteva observații preliminare par a fi utile înainte de a începe analiza obiecțiilor invocate de Masdar.

22. În primul rând, în ceea ce privește contextul speței, trebuie arătat că, astfel cum Masdar a confirmat în mod expres în ședința din prezenta procedură, părțile nu contestă faptul că nu a fost stabilită nicio relație contractuală directă între Masdar și Comisie și că relațiile contractuale referitoare la furnizarea serviciilor în temeiul programelor de asistență comunitară în cauză existau doar între Helmico și Comisie, pe de o parte, și între Helmico și Masdar, pe de altă parte.

23. Or, astfel cum rezultă, în aparență, din informațiile furnizate de părți, Helmico, care datorează Masdar remunerarea furnizării serviciilor pe care i le-a subcontractat, trebuie să fie considerată insolvabilă, iar administratorii acesteia sunt de negăsit. Procedura judiciară inițiată de Masdar în scopul obținerii plății datorate de Helmico în fața instanțelor engleze și galeze, desemnate în temeiul contractelor de subantrepriză în cauză ca fiind competente pentru a soluționa eventualele litigii contractuale, este suspendată pe o durată nedeterminată.

24. În aceste împrejurări, Masdar a sesizat Tribunalul cu acțiunea formulată *împotriva Comisiei*, solicitând, cu titlu de despăgubiri pentru prejudiciul suferit, în special plata serviciilor furnizate [3], majorată cu dobânzi.

25. Astfel cum a arătat însăși Masdar în ședința din prezentul recurs, această obiecție invocată împotriva Comisiei se întemeiază, în esență, pe două tipuri de argumente: în primul rând, Comisia i-ar fi dat acesteia asigurări cu privire la plata serviciilor furnizate și, în al doilea rând, chiar în absența unor astfel de asigurări, Comisia ar avea o răspundere extracontractuală, întemeiată în principal pe îmbogățirea fără justă cauză și pe gestiunea de afaceri.

3 — Plata solicitată corespunde valorii totale a serviciilor care fac obiectul facturilor a căror plată a fost suspendată: a se vedea punctele 71 și 98 din hotărârea atacată.

26. Trebuie arătat în această privință că, astfel cum părțile au precizat în mod clar în ședință, în speță nu se contestă faptul că, după cum a sugerat Tribunalul în hotărârea atacată, în principiu, o acțiune în despăgubiri poate fi întemeiată pe principiile menționate mai sus, pe care atât Tribunalul, în hotărârea atacată, cât și părțile le-au încadrat în normele referitoare la răspunderea extracontractuală. În consecință, existența în ordinea juridică comunitară a principiilor invocate de Masdar nu a fost contestată, ca atare, și nici nu a făcut obiectul unei dezbateri în prezenta procedură.

27. Prezentul recurs se concentrează mai degrabă pe problema dacă Tribunalul a statuat în mod întemeiat că, în orice caz, situația de fapt din speță nu permitea ca acțiunea formulată de Masdar în temeiul acestor principii să fie admisă.

28. Mai precis, Masdar invocă șapte motive în susținerea recursului său.

29. Prin intermediul primului motiv, Masdar susține că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept prin faptul că a considerat că Masdar acționase numai în temeiul obligațiilor sale contractuale față de Helmico, ceea ce a condus la respingerea cererilor întemeiate pe îmbogățirea fără justă cauză și pe gestiunea de afaceri. În al doilea motiv, Masdar susține că, independent de această problemă, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept prin faptul că nu a luat în considerare nici atribuțiile de recuperare ale Comisiei, nici modul în care Comisia a exercitat aceste atribuții. Al treilea motiv este îndreptat împotriva constatărilor Tribunalului care resping caracterul voluntar al intervenției societății Masdar, potrivit cărora Comisia era capabilă să gestioneze proiectul ea însăși și reținând ideea că gerantul trebuie în mod necesar să acționeze fără cunoștința geratului. În al patrulea motiv, Masdar denunță incoerența motivării pe care Tribunalul o consacră motivelor întemeiate pe îmbogățirea fără justă cauză și pe gestiunea de afaceri, pe de o parte, și motivului întemeiat pe protecția încrederii legitime, pe de altă parte. În al cincilea motiv, Masdar susține că, respingând cererea formulată în temeiul răspunderii pentru neglijență sau culpă, Tribunalul a considerat în mod eronat că argumentele prezentate de Masdar erau lacunare. În ultimul rând, prin al șaselea și al șaptelea motiv, Masdar susține că Tribunalul a considerat în mod eronat că aceasta nu primise nicio asigurare din partea Comisiei.

30. Primul, al doilea și al treilea motiv vor fi examinate împreună, întrucât se referă toate la cererea formulată în temeiul îmbogățirii fără justă cauză și al gestiunii de afaceri. Aceeași va fi situația și pentru al șaselea și al șaptelea motiv, întrucât ambele contestă analiza reținută de Tribunal potrivit căreia Comisia nu a dat nicio asigurare, pentru a respinge motivul întemeiat pe încălcarea principiului protecției încrederii legitime. În

plus, aceste două motive trebuie analizate înaintea celui de al patrulea motiv, în care Masdar susține că aceste constatări ale Tribunalului sunt contradictorii față de cele consacrate îmbogățirii fără justă cauză și gestiunii de afaceri.

B — *Motive*

1. Primul, al doilea și al treilea motiv, referitoare la constatările pe care Tribunalul le consacră cererii formulate în temeiul îmbogățirii fără justă cauză și al gestiunii de afaceri

a) Principalele argumente

31. În primul motiv, Masdar susține că Tribunalul ar fi săvârșit o eroare de drept prin faptul că a constatat, la punctele 98, 99 și 101 din hotărârea atacată, că aceasta acționase numai în temeiul obligațiilor sale contractuale față de Helmico. Întrucât se pare că a admis, la punctele 146-148 din hotărârea atacată, că Masdar nu era dispusă, la întâlnirea din 2 octombrie 1998, să continue executarea contractelor sale cu Helmico, Tribunalul ar fi trebuit să examineze dacă Masdar avea încă o obligație legală de a continua executarea contractelor de subantrepriză. În dreptul englez, frauda săvârșită de Helmico și substanțiala neplată către Masdar constituiau o neîndeplinire a obligațiilor suficient de gravă care o îndreptățeau să considere că respectivele contracte fuseseră reziliate și să acționeze în judecată Helmico pentru a obține sumele datorate, precum și repararea prejudiciului cauzat de neexecutarea obligațiilor contractuale ale acesteia. Faptul că nu s-a ținut cont de posibilitatea Masdar de a rezilia contractul de subantrepriză echivalează cu un viciu de procedură.

32. În al doilea motiv, Masdar susține că, independent de problema dacă aceasta acționase în conformitate cu obligațiile sale contractuale față de Helmico, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept întrucât, atunci când a stabilit dacă a existat o îmbogățire fără justă cauză a Comisiei, nu a luat în considerare faptul că aceasta din urmă nu era un contractant obișnuit, datorită atribuțiilor de recuperare pe care i le conferă Regulamentul financiar, fapt care îi permite, astfel, golirea de conținut a relațiilor contractuale preexistente. În special, Masdar arată că, în întregul

raționament al Tribunalului vizând respingerea cererilor acesteia formulate în temeiul îmbogățirii fără justă cauză și al gestiunii de afaceri, acesta nu a ținut cont de faptul că Comisia așteptase până în luna aprilie 2000 pentru a emite ordinul de recuperare împotriva Helmico, după ce Masdar finalizase lucrările.

33. În sfârșit, în al treilea motiv, Masdar contestă, mai precis, anumite aspecte ale constatărilor pe care Tribunalul le consacră gestiunii de afaceri. În opinia acesteia, raționamentul dezvoltat la punctele 101-103 din hotărârea atacată referitor la gestiunea de afaceri este incoerent și vădit inconciliabil cu faptele.

34. În primul rând, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept prin faptul că s-a pronunțat în sensul că nu se poate afirma că Masdar acționase în mod voluntar. Masdar susține, în această privință, că obligațiile sale față de Helmico încetaseră și că simpla împrejurare că Masdar a contactat serviciile Comisiei în octombrie 1998 nu se opunea ca acțiunile sale ulterioare să aibă un caracter voluntar, întrucât la întâlnirea din 2 octombrie 1998 nu fusese redactat niciun document oficial.

35. În al doilea rând, Masdar contestă concluzia potrivit căreia Comisia era capabilă să gestioneze ea însăși proiectele. Este de notorietate publică faptul că Comisia adjudecă unor contractanți externi proiecte precum cel în cauză tocmai pentru că aceasta nu dispune de resursele interne necesare pentru a le realiza. În plus, Comisia nu a informat recurenta că decisese să rezilieze contractul și că urma să caute un alt cocontractant.

36. În al treilea rând, Masdar susține că Tribunalul a considerat în mod greșit că gestiunea de afaceri nu se poate aplica atunci când geratul este conștient de necesitatea de a acționa. Deși este adevărat că, în numeroase gestiuni de afaceri, geratul nu cunoaște necesitatea de a acționa pentru a împiedica pierderea pe care o va suferi, nu există niciun motiv logic de a impune ca geratul să nu cunoască această necesitate.

37. Comisia susține că primul motiv este inadmisibil și, în orice caz, vădit neîntemeiat. Aceasta arată că Masdar nu a pretins niciodată în fața Tribunalului că a reziliat contractele cu Helmico, precum și că rezultă clar din dosar că aceasta nu le-a reziliat efectiv. Este adevărat că, în dreptul englez, o neîndeplinire gravă a obligațiilor poate îndreptăți partea care și-a respectat obligațiile să rezilieze contractul, însă nu această neîndeplinire a obligațiilor, în

sine, este cea care determină încetarea contractului. Este, de asemenea, incorect să se afirme că Tribunalul nu s-a pronunțat cu privire la această chestiune, întrucât a constatat, la punctul 103 din hotărârea atacată, că Masdar continua executarea contractelor sale cu Helmico.

38. În ceea ce privește argumentele întemeiate pe atribuțiile de recuperare ale Comisiei, aceasta din urmă susține că Tribunalul a răspuns tuturor argumentelor invocate în susținerea ideii că Comisia s-ar fi îmbogățit fără justă cauză. Cererea formulată în temeiul îmbogățirii fără justă cauză nu putea fi admisă, întrucât beneficiul obținut de Comisie decurgea din contractul acesteia cu Helmico, iar Masdar era obligată să acționeze în temeiul contractului de subantrepriză cu aceasta din urmă.

39. În sfârșit, pentru respingerea celui de al treilea motiv, Comisia arată în special că acea concluzie potrivit căreia Comisia este capabilă să își gestioneze propriile afaceri este o chestiune de fapt care nu poate fi contestată într-un recurs și că, în orice caz, constatarea făcută la punctul 97 și următoarele din hotărârea atacată, potrivit căreia Masdar a acționat în temeiul contractelor sale cu Helmico, este suficientă pentru a respinge argumentele întemeiate pe gestiunea de afaceri.

b) Apreciere

40. În primul rând, trebuie amintit că, în ordinea juridică comunitară, procedura recursului, instituită la articolul 225 CE, nu este concepută pentru a asigura o reexaminare generală de către Curte a acțiunii introduse în fața Tribunalului.

41. Într-adevăr, potrivit unei jurisprudențe constante, competența Curții în cadrul unui recurs este limitată la aprecierea soluției legale pronunțate cu privire la motivele dezbătute în fața primei instanțe [4]. Prin urmare, în cadrul unei asemenea proceduri, Curtea este competentă exclusiv să cerceteze dacă motivele invocate în recurs indică o eroare de drept care viciază hotărârea atacată [5]. În acest sens, rezultă, în plus, din articolul 225 CE, din articolul 58 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție și din articolul 112 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul de procedură al Curții că un recurs trebuie să indice în mod precis elementele criticate din hotărârea a cărei anulare este solicitată, precum și argumentele de drept care susțin în mod specific această cerere [6].

4 — A se vedea în acest sens Hotărârea din 1 iunie 1994, Comisia/Brazzelli Lualdi și alții (C-136/92 P, Rec., p. I-1981, punctul 59), și Hotărârea din 21 februarie 2008, Comisia/Girardot (C-348/06 P, Rep., p. I-833, punctul 49).

5 — A se vedea în acest sens Hotărârea din 4 iulie 2000, Bergaderm și Goupil/Comisia (C-352/98 P, Rec., p. I-5291, punctul 35), Hotărârea din 30 septembrie 2003, Eurocoton și alții/Consiliul (C-76/01 P, Rec., p. I-10091, punctul 47), și Hotărârea Comisia/Girardot (citată la nota de subsol 4, punctul 49).

6 — A se vedea în acest sens în special Hotărârea din 28 mai 1998, Deere/Comisia (C-7/95 P, Rec., p. I-3111, punctul 19), și Hotărârea din 7 iulie 2005, Le Pen/Parlamentul (C-208/03 P, Rec., p. I-6051, punctul 39 și jurisprudența citată).

42. În consecință, nu vom evalua în continuare analiza globală a Tribunalului cu privire la îmbogățirea fără justă cauză și la gestiunea de afaceri vizate în esență în primele trei motive și, în special, cu privire la aplicarea acestora în temeiul răspunderii independente de culpă [7], întrucât această problemă nu este ridicată în prezentul recurs [8].

43. Cu toate acestea, considerăm că este util, înainte de a examina temeinicia motivelor invocate în mod concret de Masdar, să prezentăm în prealabil câteva observații generale cu privire la noțiunile de îmbogățire fără justă cauză și gestiune de afaceri, cu scopul de a plasa în contextul acestora constatările criticate ale Tribunalului.

44. În ceea ce privește răspunderea extracontractuală, articolul 288 al doilea paragraf CE impune Comunității obligația de a repara prejudiciile cauzate de instituțiile sale, „în conformitate cu principiile generale comune ordinilor juridice ale statelor membre".

45. Astfel cum Masdar însăși a recunoscut în cererea sa, această prevedere nu poate fi înțeleasă în sensul că principiile care guvernează răspunderea extracontractuală aplicate de instanțele comunitare trebuie – sau chiar ar putea – să corespundă în mod exact celor existente în ordinile juridice ale tuturor statelor membre sau că ar putea fi oarecum deduse „în mod mecanic" ca numitori comuni [9]. Prin urmare, într-o anumită măsură, astfel cum rezultă în general din principiile generale de drept, ca izvoare de drept, cât timp nu există o jurisprudență consacrată, dezbaterea conținutului concret al unui astfel de principiu se poate compara cu dezbaterea formei unei fantome. Soluția aplicată de Curte în cadrul articolului 288 CE ar trebui totuși să se inspire din caracteristicile fundamentale ale noțiunilor relevante existente în ordinile juridice naționale, adaptate, dacă este cazul, pentru a răspunde cerințelor proprii ale dreptului comunitar.

46. Acestea fiind spuse, în ceea ce privește cererile întemeiate pe îmbogățirea fără justă cauză și pe gestiunea de afaceri formulate de Masdar în speță, compararea ordinilor juridice ale statelor membre arată o mare diversitate în recunoașterea și punerea în aplicare a acestora.

7 — Pentru o analiză aprofundată a răspunderii independente de culpă a Comunității, a se vedea concluziile prezentate recent de avocatul general Poiares Maduro în cauzele FIAMM și FIAMM Technologies/Consiliul și Comisia (C-120/06 P și C-121/06 P, pendinte în fața Curții), punctele 53-83.

8 — În plus, prezenta cauză nu ridică, în opinia noastră, o problemă care poate fi considerată o chestiune de ordine publică pe care Curtea ar putea sau ar trebui să o ridice din oficiu. A se vedea în acest sens criteriile stricte propuse de avocatul general Jacobs la punctele 140-143 din concluziile prezentate în cauza Salzgitter/Comisia (Hotărârea din 13 iulie 2000, C-210/98 P, Rec., p. I-5843), potrivit cărora (1) în primul rând, trebuie să se stabilească dacă norma încălcată vizează să servească un obiectiv fundamental al ordinii juridice comunitare și dacă are un rol semnificativ în realizarea acestui obiectiv; (2) în al doilea rând, trebuie să se aprecieze dacă norma încălcată a fost stabilită în interesul terților sau al colectivității în general, și nu doar în interesul persoanelor vizate direct; (3) în al treilea rând, încălcarea săvârșită trebuie să fie evidentă, altfel spus, atât Curtea, cât și terții trebuie să o poată detecta și identifica ca atare cu ușurință.

9 — A se vedea în acest sens punctul 55 din Concluziile prezentate de avocatul general Poiares Maduro în cauza FIAMM și FIAMM Technologies/Consiliul și Comisia (citată la nota de subsol 7).

47. Cu toate acestea, în general, concepția sistemelor juridice ale statelor membre cu privire la acest aspect poate fi caracterizată ca fiind foarte prudentă, iar aceasta se aplică cu atât mai mult gestiunii de afaceri decât îmbogățirii fără justă cauză. În timp ce în special primul principiu este chiar necunoscut în anumite ordini juridice, putem afirma că, în cazurile în care aceste principii există ca fundament al răspunderii, nu pot fi în general invocate decât în condiții stricte și în subsidiar. Ca regulă generală, aceste acțiuni sau principii au ca scop acoperirea lacunelor juridice și au rolul de motive de ultim resort, inspirate de considerații generale de justiție și de echitate, motiv pentru care, în numeroase cazuri, acestea au fost recunoscute și dezvoltate în special de jurisprudență.

48. În mod similar, răspunderea care rezultă din aceste principii este, în general, strict subsidiară oricărei răspunderi contractuale. Într-adevăr, domeniul de aplicare atât al principiului îmbogățirii fără justă cauză, cât și al principiului gestiunii de afaceri, ca temei legal al răspunderii, este în general influențat, în statele membre în cauză, de obiectivul de menținere a principiului ca un contract să nu poată, în general, conferi drepturile sau impune obligațiile pe care le creează unui terț (principiul efectului relativ al contractelor) și, într-un sens mai general, de obiectivul de menținere a securității juridice.

49. În consecință, existența unei relații contractuale ar interzice, în general, invocarea îmbogățirii fără justă cauză, întrucât într-un astfel de context executarea nu ar fi considerată ca fiind „fără justă cauză", ceea ce ar fi, de asemenea, considerat contrar caracterului voluntar sau dezinteresat al gestiunii afacerilor altuia care, în general, stă la baza noțiunii de gestiune de afaceri.

50. În plus, în ceea ce privește, în special, relația contractuală (triunghiulară) în cauză în speță, rezultă că, în majoritatea covârșitoare a statelor membre, din diferite motive care includ considerații referitoare la cauzalitate, unui subcontractant aflat într-o situație comparabilă cu cea a Masdar i s-ar fi refuzat, în general, beneficiul, întemeiat pe îmbogățirea fără justă cauză sau pe gestiunea de afaceri, al unei despăgubiri directe acordate de partea care a încheiat un contract cu contractantul principal, cu alte cuvinte de o parte aflată într-o situație asemănătoare celei a Comisiei în prezenta cauză.

51. În acest context, analiza Tribunalului a fost, în opinia noastră, în mod fundamental conformă caracteristicilor de bază ale noțiunilor de îmbogățire fără justă cauză și de gestiune de afaceri existente în sistemele de drept ale statelor membre atunci când acesta a statuat, pe baza raționamentului prezentat în

detaliu la punctele 96-104 din hotărârea atacată, că într-un caz precum cel pe care îl examinăm nu sunt îndeplinite condițiile pentru a formula o cerere în temeiul acestor principii.

52. Argumentele principale, expuse la punctele 97 și 98 din hotărârea atacată, erau că o astfel de cauză trebuie să fie evaluată, în principiu, în cadrul relațiilor contractuale respective și, ca urmare, pe baza răspunderii contractuale.

53. În acest context, analizând în special primul motiv invocat de Masdar, trebuie arătat că Masdar nu susține că contractele de subantrepriză pe care le-a încheiat cu Helmico erau reziliate sau nule atunci când aceasta a continuat executarea. Dimpotrivă, Masdar susține că, având în vedere încălcarea obligațiilor de către Helmico, avea dreptul de a rezilia contractul și că Tribunalul ar fi trebuit să examineze dacă aceasta era încă obligată din punct de vedere legal să continue executarea respectivului contract.

54. Cu toate că neexecutarea de către Helmico a obligațiilor sale contractuale îi putea da societății Masdar dreptul de a înceta furnizarea serviciilor în cauză și de a rezilia contractul, totuși nu acest lucru este important în prezentul context. Ceea ce contează este faptul că relația între Masdar și Helmico era în continuare guvernată de contractele de subantrepriză pe care acestea le încheiaseră, întrucât neîndeplinirea, în sine, a obligațiilor contractuale, constând în speță în neefectuarea plății de către Helmico, nu reziliază contractul, ci are ca efect angajarea răspunderii contractuale a părții care nu și-a îndeplinit obligațiile, astfel cum a arătat în mod întemeiat Tribunalul la punctul 98 din hotărârea atacată.

55. Întrucât răspunderea întemeiată pe îmbogățirea fără justă cauză și pe gestiunea de afaceri este subsidiară în raport cu această răspundere contractuală, astfel cum s-a pronunțat în mod întemeiat Tribunalul la punctele 97-100, acesta putea, fără a săvârși o eroare de drept, să respingă cererea formulată de Masdar în temeiul acestor principii, în pofida eventualei posibilități a Masdar de a rezilia contractele. În aceste împrejurări, nu se poate susține, în plus, că Tribunalul a săvârșit o eroare de procedură atunci când nu a ținut cont de posibilitatea societății Masdar de a rezilia contractele.

56. Rezultă că primul motiv este nefondat.

57. În continuare, în ceea ce privește obiecția potrivit căreia, în examinarea cererilor formulate în temeiul îmbogățirii fără justă cauză și al gestiunii de afaceri, Tribunalul ar fi trebuit să țină cont de atribuțiile de recuperare pe care Regulamentul financiar le conferă Comisiei, nu vedem relevanța pe care acest factor ar putea-o avea în ceea ce privește evaluarea acestor cereri.

58. Astfel cum reiese în mod clar din cuprinsul punctelor 99 și 100 din hotărârea atacată, Tribunalul a exclus aplicabilitatea acestor principii, în esență pentru motivul că, în temeiul naturii contractuale a serviciilor furnizate – întrucât Comisia a obținut beneficiul din contractul său cu Helmico, iar Masdar a acționat în temeiul unui contract de subantrepriză cu această din urmă parte –, nicio îmbogățire a Comisiei nu putea fi considerată fără justă cauză și nicio răspundere excepțională întemeiată pe gestiunea de afaceri nu putea fi angajată.

59. În plus, contrar susținerilor Masdar, având în vedere efectul relativ al contractelor, nu se poate susține, astfel cum a arătat în mod întemeiat Comisia, că ordinele de recuperare emise împotriva Helmico ar goli de orice substanță relația contractuală între Masdar, subcontractant, și Helmico, cocontractant.

60. Rezultă că al doilea motiv este nefondat.

61. În ceea ce privește, în sfârșit, erorile de drept specifice pe care Tribunalul le-ar fi săvârșit în ceea ce privește modalitatea de aplicare a noțiunii de gestiune de afaceri la punctele 101-103 din hotărârea atacată, amintim că, potrivit principiilor generale comune sistemelor de drept ale statelor membre, astfel cum s-a pronunțat în mod întemeiat Tribunalul la punctul 100 din hotărârea atacată, acest principiu nu poate constitui un temei al răspunderii decât în condiții excepționale [10].

62. În acest context, în primul rând, Tribunalul a hotărât în mod întemeiat, în opinia noastră, la punctul 101 din hotărârea atacată, că trebuie observat că executarea de către reclamantă a obligațiilor sale contractuale în privința Helmico nu poate fi calificată în mod valabil drept intervenție voluntară în afacerile altuia. În special, posibilitatea ca Masdar să rezilieze contractele încheiate cu Helmico nu este, cu siguranță, suficientă pentru a califica, dimpotrivă, furnizarea serviciilor de către Masdar ca fiind voluntară.

63. În al doilea rând, în cadrul gestionării proiectelor precum cele în cauză în speță, în ceea ce privește gestiunea de afaceri, problema dacă Comisia ar fi fost capabilă să realizeze ea însăși proiectele este lipsită de relevanță, întrucât, chiar în condiții normale, astfel de proiecte sunt deseori puse în aplicare, precum în prezenta cauză, prin intermediul unor cocontractanți ai Comisiei, și nu de aceasta din urmă. În consecință, Tribunalul putea foarte bine să facă trimitere la indicația dată de Comisie în scrisoarea din 5 octombrie 1998, în care aceasta a scris că „intenționa să recurgă la

10 — A se vedea punctele 46-50 din prezentele concluzii.

alte metode pentru garantarea finalizării proiectului", pentru a demonstra caracterul eronat al susținerii Masdar potrivit căreia Comisia nu era capabilă să gestioneze proiectele în cauză.

64. În sfârșit, afirmația Tribunalului de la punctul 101 din hotărârea atacată, potrivit căreia „acțiunea gerantului se efectuează, ca regulă generală, fără cunoștința [geratului] sau, cel puțin, fără ca acesta din urmă să fie conștient de necesitatea de a acționa imediat" este conformă, în opinia noastră, noțiunii de gestiune de afaceri și condițiilor stricte ale aplicării acesteia.

65. În special, această constatare, care nu reprezintă decât unul dintre diversele motive invocate de Tribunal la punctul 101 în susținerea concluziei sale potrivit căreia condițiile de exercitare a acțiunii de drept civil introduse în temeiul gestiunii de afaceri nu erau îndeplinite, nu este contestată de ideea că pot exista situații speciale în care acest principiu se aplică, în pofida cunoașterii de către gerat, precum în exemplul dat de Masdar privind o persoană grav bolnavă, însă conștientă, care este condusă la spital de un terț, exemplu care nu este, în mod evident, comparabil cu prezenta cauză.

66. Prin urmare, argumentele invocate în cadrul celui de al treilea motiv sunt nefondate.

67. Din argumentele precedente rezultă că primele trei motive invocate împotriva constatărilor consacrate de Tribunal îmbogățirii fără justă cauză și gestiunii de afaceri trebuie să fie respinse.

2. Al cincilea motiv: prin respingerea cererii formulate de reclamantă în temeiul răspunderii pentru neglijență sau culpă, Tribunalul a considerat în mod eronat că argumentele Masdar sunt lacunare

a) Principalele argumente

68. În cadrul celui de al cincilea motiv, Masdar susține că, prin respingerea cererii acesteia formulate în temeiul răspunderii pentru neglijență sau culpă, Tribunalul a considerat în mod eronat că argumentele Masdar sunt lacunare, dat fiind că problema este foarte clară în împrejurările specifice ale speței, în care Comisia exercită atribuții de recuperare în temeiul Regulamentului financiar.

69. Aceasta susține că, deși cunoștea încă din octombrie 1998 neregulile săvârșite de Helmico, Comisia a autorizat mai întâi, chiar a încurajat recurenta să finalizeze lucrările, apoi și-a exercitat atribuțiile de recuperare, privând astfel societatea Helmico de toate resursele obținute în temeiul contractelor. Comisia știa că acest lucru ar face inoperant mecanismul de remunerare al Masdar, care fusese stabilit cu înștiințarea Comisiei și cu acordul acesteia. În aceste condiții, singura concluzie posibilă este aceea că aceste consecințe prejudiciabile suferite de Masdar se explică prin neglijența sau prin imprudența cu care a acționat Comisia, deși avea o obligație de diligență.

70. În sfârșit, Masdar susține că, în cadrul dreptului comunitar, limitele răspunderii pentru pierderile pur financiare ar trebui extinse față de condițiile răspunderii pentru pierderile pur financiare din dreptul englez, ținând seama de atribuțiile speciale de recuperare de care dispune Comisia, în cazul în care este evident că ordinul de recuperare va avea drept efect lipsirea de remunerație a subcontractanților care și-au respectat obligațiile. În subsidiar, aceste limite ar trebui extinse pentru a acoperi împrejurările speciale ale prezentei cauze.

71. În opinia Comisiei, argumentele invocate de Masdar sunt în același timp inadmisibile, în sensul că urmăresc să conteste constatări de fapt, și lipsite de relevanță, întrucât se referă la un aspect pe care Tribunalul nu l-a abordat. În opinia acesteia, în mod întemeiat Tribunalul a concluzionat că Masdar pur și simplu nu își fundamentase argumentația și a respins cererea întemeiată pe culpă.

b) Apreciere

72. În primul rând, trebuie arătat că motivele invocate de Masdar în fața Tribunalului și întemeiate pe răspunderea pentru neglijență sau culpă se refereau la comportamentul Comisiei, întrucât aceasta suspendase plățile către Helmico, astfel cum a arătat în mod expres Tribunalul la punctul 140 din hotărârea atacată, fără a fi contrazis de Masdar în această privință în prezenta procedură. În consecință, la punctele 140 și 141 din hotărârea atacată, la care se referă al cincilea motiv, Tribunalul s-a limitat să examineze dacă, prin suspendarea plăților către Helmico, Comisia acționase cu neglijență sau din culpă.

73. Rezultă că, în măsura în care Masdar se referă la problema ordinelor de recuperare – decizie a Comisiei care trebuie diferențiată de suspendarea anterioară a plăților în 1999 – și susține că, prin aceasta, Comisia a privat-o în

definitiv de plata din partea Helmico și invocă diverse alte fapte din speță, care nu au legătură în mod direct cu această suspendare sau care s-au produs ulterior, argumentele societății Masdar sunt lipsite de relevanță, astfel cum a arătat în mod întemeiat Comisia, și nu pot fi reținute.

74. Prin urmare, acest aspect al celui de al cincilea motiv trebuie să fie respins.

75. În continuare, în ceea ce privește obiecția adusă Tribunalului cu privire la faptul că acesta a considerat în mod eronat, la punctul 141 din hotărârea atacată, ca fiind lacunare argumentele invocate de Masdar în susținerea cererii sale sau în ceea ce privește sursa și întinderea acestei obligații, trebuie arătat, în primul rând, că absența unei argumentații substanțiale cu privire la acest aspect nu a fost, astfel cum reiese din raționamentul Tribunalului în această privință, decât unul dintre motivele care au justificat respingerea ca nefondat a motivului întemeiat pe culpă sau neglijență. De asemenea, Tribunalul a considerat că nu a fost demonstrată existența unei legături de cauzalitate între încălcarea obligației pretinse și prejudiciul invocat. Rezultă că, chiar dacă s-ar admite existența unei obligații de diligență astfel cum este cea invocată de Masdar, aceasta nu ar putea afecta, în sine, concluzia la care a ajuns Tribunalul respingând acest motiv.

76. În al doilea rând, deși se poate afirma cu certitudine că, în exercitarea funcțiilor sale, Comisia se supune unei obligații generale de diligență, precum și principiului bunei administrări [11] și, în funcție de împrejurări, unor diverse alte obligații, este departe de a fi evident că ar exista o obligație specifică față de interesele unui terț într-o situație contractuală precum cea din speță, care ar împiedica Comisia să suspende plăți în împrejurări asemănătoare celor întâlnite în prezenta cauză. Prin urmare, această problemă nu este evidentă, astfel cum a pretins Masdar, în împrejurările specifice menționate și nici nu se poate afirma *a priori* că neglijența sau imprudența cu care ar fi acționat Comisia explică acele consecințe prejudiciabile suferite de Masdar.

77. Prin urmare, considerăm că, în ceea ce privește argumentele invocate de Masdar în susținerea motivului întemeiat pe culpă sau neglijență, Tribunalul era îndreptățit să se pronunțe în sensul că Masdar nu și-a motivat în mod suficient cererea.

11 — A se vedea în acest sens Hotărârea din 15 iulie 2004, Spania/Comisia (C-501/00, Rec., p. I-6717, punctul 52).

78. Rezultă că al cincilea motiv trebuie să fie respins în tot.

3. Al șaselea și al șaptelea motiv, referitoare la constatările Tribunalului potrivit cărora Comisia nu a dat nicio asigurare

a) Principalele argumente

79. Prin al șaselea și al șaptelea motiv, Masdar contestă raționamentul dezvoltat în hotărârea atacată în vederea respingerii ideii susținute de Masdar potrivit căreia Comisia a dat asigurări care au dat naștere unor așteptări legitime.

80. În susținerea acestor motive, Masdar afirmă, în primul rând, că Tribunalul a considerat în mod eronat că nu i-a fost prezentat niciun element de probă pentru a stabili că asigurările invocate de Masdar fuseseră date în cadrul întâlnirii din 2 octombrie 1998. Ținând seama de motivele, enunțate la punctele 143 și 149 din hotărârea atacată, pentru care Tribunalul a refuzat să audieze mărturia referitoare la aceste asigurări, Tribunalul nu putea face asemenea constatări.

81. Masdar pretinde, în al doilea rând, că Tribunalul a considerat în mod eronat că era improbabil ca asigurările respective să fi fost date. Temeiul Tribunalului pentru această apreciere este eronat și incomplet, întrucât nu a ținut seama de contextul specific al cauzei, inclusiv de posibilitatea Masdar de a rezilia contractele de subantrepriză și de dreptul Comisiei de a suspenda contractele principale și de a emite ordine de recuperare. În plus, Masdar consideră că voința comună a Comisiei și a societății Masdar ca proiectele să fie finalizate și Masdar să fie remunerată pentru munca sa, la care se face referire la punctul 148 din hotărârea atacată, nu poate fi concepută fără să fie date asigurări reciproce într-un mod sau în altul.

82. În al treilea rând, Masdar susține că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept considerând, la punctul 128 din hotărârea atacată, că întâlnirea din 2 octombrie 1998 avea un caracter neoficial, întrucât Comisia nu întocmise un proces-verbal și, prin urmare, Tribunalul a respins în mod eronat posibilitatea ca asigurările invocate să fi fost date de către Comisie.

83. În sfârșit, Masdar arată că, în acel context, nu există nicio îndoială că aceste asigurări au fost date de Comisie.

84. În schimb, Comisia susține că, prin aceste motive, Masdar urmărește de fapt să revină asupra unor chestiuni de fapt și, prin urmare, acestea sunt inadmisibile. În orice caz, Tribunalul a examinat în detaliu problema dacă au fost sau nu au fost date asigurări precise, iar concluziile acestuia asupra acestui punct sunt, în opinia Comisiei, corecte.

b) Apreciere

85. În argumentele dezvoltate în susținerea celui de al șaselea și a celui de al șaptelea motiv, Masdar încearcă, în esență, să conteste aprecierea Tribunalului de la punctele 119-130 din hotărârea atacată, referitoare la problema dacă asigurările invocate de Masdar au fost date în cadrul întâlnirii din 2 octombrie 1998 și susține că Tribunalul ar fi trebuit să concluzioneze, având în vedere împrejurările speței, că astfel de asigurări fuseseră date în mod efectiv de către Comisie.

86. Astfel, Masdar contestă în mod clar aprecierea Tribunalului cu privire la elementele de probă care vizau să stabilească faptul că au fost date asigurări.

87. În această privință, trebuie amintit că, în cazul unui recurs, Curtea nu este competentă să se pronunțe asupra situației de fapt și nici, în principiu, să examineze probele pe care Tribunalul le-a reținut în susținerea acesteia. Într-adevăr, din moment ce aceste probe au fost obținute în mod legal și au fost respectate principiile generale de drept și normele de procedură aplicabile în materia sarcinii și administrării probelor, numai Tribunalul are competența de a aprecia valoarea care trebuie să fie atribuită elementelor care i-au fost prezentate [12].

12 — A se vedea Hotărârea Deere/Comisia, citată la nota de subsol 6, punctul 22, Hotărârea din 25 ianuarie 2007, Sumitomo Metal Industries și Nippon Steel/Comisia (cauzele conexate C-403/04 P și C-405/04 P, Rep., p. I-729, punctul 38), și Hotărârea din 22 noiembrie 2007, Sniace/Comisia (C-260/05 P, Rep., p. I-10005, punctul 35).

88. Prin urmare, această apreciere nu constituie, cu excepția cazului denaturării elementelor de probă prezentate Tribunalului, o problemă de drept supusă, în sine, controlului Curții [13].

89. Întrucât Masdar nu a invocat sau, în orice caz, nu a demonstrat, în speță, nicio denaturare a situației de fapt și a elementelor de probă prezentate Tribunalului, al șaselea și al șaptelea motiv sunt inadmisibile în măsura în care vizează aprecierea Tribunalului privind elementele de probă.

90. În plus, în ceea ce privește, în special, obiecția formulată de Masdar împotriva refuzului Tribunalului, exprimat la punctele 143-149 din hotărârea atacată, de a audia o mărturie referitoare la întâlnirea din 2 octombrie 1998, trebuie arătat că numai Tribunalul este competent să se pronunțe asupra eventualei necesități de a completa informațiile de care dispune în legătură cu cauzele cu care este sesizat [14]. Astfel, Curtea a hotărât că, și în cazul în care o cerere de audiere a unor martori, formulată în cererea introductivă, menționează cu precizie faptele în legătură cu care ar trebui să fie audiat martorul sau martorii și motivele de natură să justifice audierea acestora, este de competența Tribunalului să aprecieze pertinența cererii în raport cu obiectul litigiului și cu necesitatea de a proceda la audierea martorilor citați [15].

91. Este exact ceea ce a făcut Tribunalul în fragmentele menționate din hotărârea sa, constatând la punctul 148 din aceasta că, în orice caz, conținutul mărturiei nu ar fi suficient pentru a demonstra faptul relevant, și anume existența asigurărilor date de Comisie cu privire la plata către Masdar.

92. În al doilea rând, în măsura în care Masdar pare să sugereze în acest context că hotărârea prezintă o incoerență între motivele pentru care Tribunalul a refuzat să audieze o mărturie și constatarea acestuia că asigurările invocate nu fuseseră date, această afirmație este neîntemeiată, întrucât, astfel cum a arătat

13 — Hotărârea din 2 martie 1994, Hilti/Comisia (C-53/92 P, Rec., p. I-667, punctul 42), precum și Hotărârea din 7 ianuarie 2004, Aalborg Portland și alții/Comisia (cauzele conexate C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P și C-219/00 P, Rec., p. I-123, punctul 49).

14 — A se vedea în special Hotărârea din 10 iulie 2001, Ismeri Europa/Curtea de Conturi (C-315/99 P, Rec., p. I-5281, punctul 19), Hotărârea din 7 octombrie 2004, Mag Instrument/OAPI (C-136/02 P, Rec., p. I-9165, punctul 76), și Hotărârea din 28 iunie 2005, Dansk Rørindustri și alții/Comisia (cauzele conexate C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P-C-208/02 P și C-213/02 P, Rec., p. I-5425, punctul 67).

15 — A se vedea în special Hotărârea Sniace/Comisia, citată la nota de subsol 12, punctul 78, și Hotărârea Dansk Rørindustri și alții/Comisia, citată la nota de subsol 14, punctul 68.

în mod corect Tribunalul la punctul 148 din hotărârea atacată, existența unei voințe comune a părților ca recurenta să finalizeze proiectul și să fie remunerată pentru munca sa este complet diferită de oferirea de către Comisie a unor asigurări precise cu privire la o plată directă către Masdar.

93. Rezultă că al șaselea și al șaptelea motiv trebuie să fie respinse.

4. Al patrulea motiv, potrivit căruia concluziile Tribunalului referitoare la motivele întemeiate pe îmbogățirea fără justă cauză și pe gestiunea de afaceri, pe de o parte, și la motivul întemeiat pe protecția încrederii legitime, pe de altă parte, sunt incoerente

a) Argumentele principale

94. Masdar reproșează Tribunalului că, în examinarea aplicării principiului protecției încrederii legitime, a stabilit că nu erau îndeplinite condițiile stricte ale aplicării acestuia, deși înțelegerea de bază a Tribunalului era că recurenta fusese incitată de către Comisie să continue să furnizeze serviciile (punctul 101 din hotărârea atacată) și că Masdar și Comisia erau animate de o voință comună ca Masdar să finalizeze proiectele și să fie remunerată pentru munca sa (punctul 148 din hotărârea atacată).

95. Prin motive identice cu motivele precedente, aceasta susține că este posibil să se fi întâmplat ceva la întâlnirea din 2 octombrie 1998 și/sau în timpul comunicărilor ulterioare cu Comisia, care a avut ca efect incitarea Masdar să continue să furnizeze serviciile impuse de contractul său de subantrepriză cu Helmico. Deși este posibil ca acest „ceva” să nu corespundă criteriului restrictiv reținut de Tribunal pentru a stabili temeinicia unei cereri formulate în temeiul încrederii legitime, era cu siguranță suficient pentru a putea convinge societatea Masdar să continue să furnizeze serviciile, ceea ce arată că Tribunalul a concluzionat în mod greșit că elementele de probă aduse nu evidențiau asigurări precise date de Comisie care să îi permită societății Masdar să formuleze o astfel de cerere.

96. Aceasta susține, în subsidiar, că respectivul criteriu reținut de Tribunal este prea restrictiv și conduce la un rezultat injust în cazuri precum cel din prezenta cauză. Prin urmare, ar trebui să se considere că se poate deduce existența unor asigurări precise în împrejurări precum cele din prezenta cauză.

97. În sfârșit, Masdar contestă constatarea de la punctul 103 din hotărârea atacată, potrivit căreia, continuând să lucreze la proiect, aceasta și-a asumat un risc comercial care ar putea fi calificat drept normal. Niciun operator avizat nu ar fi continuat să lucreze în aceste condiții, cu excepția cazului în care conduita Comisiei ar fi fost de natură să inducă acestei persoane o încredere legitimă că va fi remunerată pentru serviciile furnizate.

98. Potrivit Comisiei, argumentele invocate în cadrul acestui motiv sunt inadmisibile și, în orice caz, vădit nefondate.

b) Apreciere

99. În ceea ce privește, în primul rând, incoerența invocată între constatările Tribunalului de la punctul 101, pe de o parte, și de la punctul 148 din hotărârea atacată, pe de altă parte, această obiecție se întemeiază, cel puțin în parte, pe o interpretare eronată a primului punct menționat, în care Tribunalul a afirmat numai că: „[î]ntr-adevăr, acțiunea gerantului se efectuează, ca regulă generală, fără cunoștința [geratului] sau, cel puțin, fără ca acesta din urmă să fie conștient de necesitatea de a acționa imediat. Or, chiar reclamanta susține că alegerea sa de a continua lucrările în octombrie 1998 a rezultat în urma incitării din partea Comisiei”.

100. Interpretată în contextul său, este evident că, prin această afirmație, Tribunalul urmărea în mod clar să sublinieze contradicția dintre cererea formulată de Masdar în temeiul gestiunii de afaceri și argumentul acesteia întemeiat pe protecția încrederii legitime în sensul că a fost incitată de Comisie să continue furnizarea serviciilor, mai degrabă decât să subscrie la acest ultim argument. În plus, Masdar pare să confirme implicit faptul că Tribunalul nu avea aceeași opinie cu privire la această analiză, întrucât Masdar susține că Tribunalul ar fi trebuit să se pronunțe cu privire la un eveniment oarecare care ar fi incitat-o să continue lucrările.

101. În orice caz, chiar dacă, astfel cum pretinde Masdar, înțelegerea de bază a Tribunalului era că recurenta fusese incitată de Comisie să continue furnizarea serviciilor, aceasta nu echivalează neapărat cu a afirma că fuseseră date asigurări precise care ar justifica o cerere în temeiul încrederii legitime.

102. În mod similar, am respins deja motivul prin care se reproșa Tribunalului faptul că raționamentul său a fost incoerent stabilind, la punctul 148 din hotărârea atacată, că Masdar și Comisia aveau o voință comună privind finalizarea proiectelor.

103. Celelalte argumente invocate în susținerea celui de al patrulea motiv vizează, în continuare, constatarea Tribunalului potrivit căreia nu a fost dată nicio asigurare precisă, constatare care se întemeiază, astfel cum am menționat deja, pe o apreciere a situației de fapt care nu poate fi, ca atare, contestată într-un recurs [16].

104. Este suficient să indicăm în această privință că, astfel cum a subliniat în mod întemeiat Comisia în ședință, este departe de a fi convingătoare susținerea că unicul motiv care explică continuarea lucrărilor de către Masdar – chiar dacă riscul comercial asumat astfel putea fi considerat mai mare decât cel normal – ar putea fi faptul că Comisia îi dăduse acesteia, în cadrul întâlnirii din 2 octombrie 1998 și/sau în timpul comunicărilor ulterioare, asigurările pe care Masdar le invocă.

105. Prin urmare, al patrulea motiv trebuie, de asemenea, să fie respins.

106. Rezultă din considerațiile de mai sus că recursul trebuie să fie respins în tot.

VI — Cu privire la cheltuielile de judecată

107. Potrivit articolului 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 118 din același regulament, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a solicitat obligarea Masdar la plata cheltuielilor de judecată, iar aceasta a căzut în pretenții, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată.

16 — A se vedea punctele 87 și 88 din prezentele concluzii.

VII — Concluzie

108. Pentru aceste motive, propunem Curții:

1) să respingă recursul;

2) să oblige Masdar (UK) Ltd la plata cheltuielilor de judecată.